

יחי המלך

קונטרס שבועי בענייני גאולה ומשיח

משיחות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מליובאוויטש

גליון א' תנ

ערב שבת קודש פ' שמיני, פ' פרה,
מבה"ח ניסן ה'תשפ"ב

יוצא לאור על-ידי

תלמידי ה'קבוצה', "חיילי בית דוד" - בית משיח 770

במסגרת אגודת חסידי חב"ד באה"ק, תחת נשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

ע"ב שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ושנת המאה ועשרים להולדתו

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

מוקדש

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

מלך המשיח

מהרה יגלה אכ"ר

לעילוי נשמת

ר' גדלי' חנוך ב"ר פינחס ע"ה סניידער
נפטר ביום כ"ד אדר שני ה'תשל"ח
ת. נ. צ. ב. ה.

ולזכות

זוגתו מרת חנה בת רייזל תחי' סניידער
לאורך ימים ושנים טובות עד ביאת
גואל צדק, ומתוך בריאות הנכונה
*

נדפס ע"י חתנם ובתם

הו"ח ר' שמואל וזוגתו מרת מלכה שיינדל
ומשפחתם שיחיו סטראל

נדפס לעילוי נשמת

ר' אפרים יונה ב"ר אורי אהרן יואל ז"ל זיסק

ולע"נ מרת ח' רחל בת ר' פנחס זליג ז"ל

ולע"נ ר' מאיר ב"ר צבי ע"ה ולע"נ ר' פנחס זליג ב"ר יצחק ע"ה

ו"הקיצו ורגנו שוכני עפר" והם בתוכם, ולזכות כל משפחותיהם שיחיו - לשפע ברכות עד בלי די

ב"ה

3 דבר מלכות

מוכרחים וחייבים משה שבדוד / משיחות ש"פ שמיני התשכ"ז

6 זמן הגאולה

לכל לראש עליך לצעוק לו: "משיח נאו"! / הזמן הנוכחי ופי השבוע באור הגאולה

12 המעשה הוא העיקר

הזמן מחייב שכא"א "יחשוב" אודות הגאולה / הוראות למעשה בפועל

13 כתב יד קודש

הסיבה האמיתית למהפיכות / צילום מהגהת כ"ק אד"ש מה"ם על שיחת ש"פ בראשית התשכ"ח

לב מלך ביד ה' על כל אשר יחפוץ יטנו (משלי כא, א) דאָס איז געווען דער אדני-אלקים ועלכער האָט בשופר יתקע, די שטורעם'ס פון מלחמה וואָס האָבען צוטרייסעלט די וועלט און צוגעגרייט די וועלט אין געוויסער מאס צו די ענדערונגען וואָס די גאולה דורך משיח'ן וועט ברענגען [..].

להלן תרגום חפשי של השיחה הנ"ל:

נשאלת השאלה: כיצד יהי' המעמד ומצב בזמן שיבואו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים, ואין הכוונה כל-כך ל"אובדים" ו"נדחים" במרחק גשמי כמו שבמצבם הרוחני הם "אובדים" ו"נדחים" לגמרי מיהודים ומיהדות [כ"ק אד"ש מה"מ הוסיף כאן קטע* שנכתב בדף אחר ונסמן בסיפרא 2 שהקיף בעיגול (ראה בהערה)], וביניהם הרי יהיו כאלו שלא ירצו כלל לעזוב את הגלות כדי ללכת עם משיח לארץ ישראל? – הרי צריכה להיות הכנה לזה.

אזי בשביל הכנה זו, להכין את העולם בכלל ואת בני ישראל בפרט לגאולה ע"י משיח צדקנו, על כך יהי' – מובא בנבואת זכרי' – השופר והזעזוע ש"אדני-אלקים בשופר יתקע", ויקויים המאורע השני – "יתקע בשופר גדול", הזעזוע הגדול שעליו מדבר ישעיה הנביא.

בנבואת זכרי' נכתב ואדני-הוי' (אלקים) בשופר יתקע והלך בסערות תימן [העולם יזדעזע במלחמות נוראיות חזקות ורועשות בסערות תימן, זעזועים דרומיים שהם זעזועים חזקים], ומלחמות אלו יגיעו מאדני-הוי' (אלקים), אמנם הזעזועים יהיו בצורה מאוד חיצונית, ענין של שם אדני-דין וגבורה, אבל הטעם הפנימי שלהם יהי' ענינו של שם הוי' – רחמים: כדי להכין את העולם בכלל ואת בני ישראל בפרט לגאולה.

ונבואה זו הפכה למציאות במלחמות העולם, במלחמת העולם הראשונה ובעיקר במלחמת העולם השני', שבשניהם העולם הזדעזע ברעש הנורא והמבהיל של המלחמה, ובשניהם הסיבות שהביאו לפרוץ המלחמה היו לגמרי שלא על פי שכל [כ"ק אד"ש מה"מ הוסיף כאן קטע** שנכתב בדף אחר ונסמן בסיפרא 1 שהקיף בעיגול (ראה בהערה)], אלא "לב מלך ביד ה' על כל אשר יחפוץ יטנו" (משלי כא, א) – הי' זה אדני-אלקים שבשופר יתקע, קולות המלחמה שזעזעו את העולם והכינו את העולם במדה רבה למהפיכה שתביא הגאולה ע"י משיח [..].

(* תוכן משוער של הקטע שנסמן בסיפרא 2 – מתוך הנדפס ב"די אידישע היים" (תרגום חפשי):
אופן שני של גלות מתואר בשם מצרים, שמסמל דיכוי ע"י צער ויסורים. בארצות גלותיות כאלו של צרות וסבל, חלק מהיהודים נתגלגלו למצב ד"נדחים" – הם אינם יכולים לעמוד בדיפיות ו"נדחים" ממעיין היהדות הקדוש.
(** תוכן משוער של הקטע שנסמן בסיפרא 1 – מתוך הנדפס ב"די אידישע היים" (תרגום חפשי):
מה שאירע הוא "וסכסכתי מצרים במצרים", מלחמות וסכסוכים בין העמים.

מוקדש לעילוי נשמת

הרה"ח ר' משה נחום בהרה"ח ר' מרדכי מענדל ע"ה קדנר

נפטר כ"ב ניסן - אחרון של פסח, ה'תשע"א

יה"ר שתיכף ומיד יקויים היעוד "הקיצו ורננו שוכני עפר" והוא בתוכם, בגאולה האמתית והשלימה

אין דאך א טראגע ווי וועט דאס צוטיאנד קומען אין דער בייט אז די ארבעים
 ידן אסור און נדחים בארץ מצרים, די פארלארענע אין אסור און פארטויטענע אין
 נדחים נישט. ^{אין ארץ אשור} אין ארץ אשור און פארלארענע און פארטויטענע
 צוזאמען פון אידען און אידישקייט, אין צווייטען זיי וועט דאך זיין אזעלכע
 אס וועלן גאר נישט וועלן פארלאזען דעם גלות אויף צו גיין מיט משיח'ן קיין
 ירושלים. דארף דאך אויף דעם זיין א צוגרייטונג.
 אין אויף די צוגרייטונג, צוצוגרייטען די וועלט בכלל און אידען בפרט
 צו דער גאולה ~~אידען~~ דורך משיח צדקינו-אויף דעם וועט זיין - זאגט ער אין די נבואה
 זכריה דער שופר און אויפגעטרייסעלע וואס זאגט אלקים בשופר יחזקע, און ^{אין ארץ אשור}
 און די גרויסע אויפגעטרייסעלע וועלען וועלען דעם רעדט ישעי' הנביא.
 אין דער נבואה פון זכריה זאגט ער זאגט (אלקים) בשופר יחזקע והלך בסערום
 זימן די וועלט וועט אויפגעטרייסעלע ווערען מיט מורא דיגע/סטורעם. ^{הוי}
 זימן זימן זימן, דרום דיגע/סטורעם וואס זיינען די סטארקסטע סטורעם, [^{הוי}
 און דעם וועט זיין פון אדני/אלקים די סטורעם וועלען זיין אין זייער אויסערליכע
 אן ענין זון אדני דין און גבורה, אפגעט אבער זייער אינערליכער מאטיוו וועט זיין
 הוי, רחמים, צוצוגרייטען די וועלט בכלל און אידען בפרט צו דער גאולה, ^{הוי}
 און די נבואה איז פארווירקליכט געווארען אין די וועלט מלחמת, אין די
 ערשטע סטורעם וועלט מלחמה און בעיקר אין די צווייטע וועלט מלחמה, וואס
 אין ביידע איז די וועלט אויפגעטרייסעלע געווארען מיט מורא דיגע/סטורעם ^{הוי}
 פון מלחמה, און אין ביידע איז די סיבות וואס האבען דערפירט צו די מלחמה געווען
 לבמרי נשט על פי שכל, נאר דאס איז געווען דער אדני אלקים/בשופר יחזקע וואס
 די סטורעם פון מלחמה האבען צוטרעיסעלע די וועלט און צובעגרייט די וועלט אין
 געוויסער מאס צו די ענדערונגען וואס די גאולה דורך משיח'ן וועט ברענגען אין
 (אין ארץ אשור און פארלארענע און פארטויטענע)

און דעם [?] מלחמות וועט זיין פון אדני-הוי' (אלקים), די סטורעם'ס וועלען זיין אין זייער
 אויסערליכקייט אן ענין פון אדני-דין און גבורה [?], אבער זייער אינערליכער מאטיוו וועט זיין
 הוי, רחמים, צוצוגרייטען די וועלט בכלל און אידען בפרט צו דער גאולה.

און די נבואה איז פארווירקליכט געווארען אין די וועלט מלחמות, אין די ערשטע וועלט
 מלחמה און בעיקר אין די צווייטע וועלט מלחמה, וואס אין ביידע איז די וועלט
 אויפגעטרייסעלע געווארען מיט מורא דיגע/סטורעם'ס פון מלחמה, און אין ביידע איז די
 סיבות וואס האבען דערפירט צו די מלחמה געווען לגמרי נישט על פי שכל [כ"ק אד"ש מה"מ
 הוסיף כאן קטע נוסף* שנכתב בדף אחר ונסמן בסיפרא 1 שהקיף בעיגול (ראה בהערה)], נאך

(* וואו זהו תוכנו - מתוך הנדפס ב"די אידישע היים: ס'איז געווען "וסכסכתי מצרים במצרים", א
 קריגערישע ריבעניש צווישן פעלקער.

מוכרחים וחייבים משה שבדור

ישנם הטוענים בשביל מה זקוקים לממוצע ביניהם להקב"ה - הוא
 למדן, תלמיד חכם וכו', ובעצמו מספיק "גדול" כדי להתעסק עם
 הקב"ה בלי ממוצע, ואינו זקוק לרבי!... ● ע"כ ישנה ההוראה מפירוש
 רש"י, שכבר הי' לעולמים אצל נדב ואביהוא: עם היות שמדרגתם היתה
 נעלית ביותר, בכל-זאת כיון ש"הורו הלכה בפני משה רבן" נענשו
 בעונש חמור ביותר בגלל העדר ה"ביטול" הראוי לרבים ● וכך זה בכל
 דור ודור, בכל שנה ושנה ובכל יום ויום - ש"האומר דבר שלא שמע
 מפי רבו גורם לשכינה כו", כי אם אין לו רבי לא יתכן שתהי' לו שכינה!
 ● הרי בכל דור ישנו אחד שהוא כמו משה רבינו שאמר על עצמו
 "אנכי עומד בין ה' אלקים וביניכם" ● תרגום חפשי משיחת ש"פ
 שמיני ה'תשכ"ו - בלתי מוגה
 תרגום חפשי ללשון הקודש - בעריכת מערכת "יחי המלך"*

[. .] ההוראה לכאו"א מפירוש רש"י זה
 בעבודת האדם ע"פ "יינה של תורה":
 ישנם הטוענים (מסתמא לא במסיבה זו):
 לשם מה צריכים רבי?

וכידוע המכתב של הרבי (מהורש"ב) נ"ע²
 בנוגע לזה, דישנם הטוענים בשביל מה
 זקוקים לממוצע ביניהם להקב"ה - הוא למדן,
 תלמיד חכם וכו', ובעצמו מספיק "גדול" כדי
 להתעסק עם הקב"ה בלי ממוצע, ואינו זקוק

א. בפירושו על הפסוק "ותצא אש מלפני
 ה' ותאכל אותם וגו'" - מעתיק רש"י
 התיבות: "ותצא אש" - ומפרש: "רבי אליעזר
 אומר לא מתו בני אהרן אלא על ידי שהורו
 הלכה בפני משה רבן וגו'".

(* קיצור משיחה זו הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר מלך
 המשיח שליט"א ונדפס בלקו"ש ח"י"ב ע' 49 ואילך.
 כאן הבאנו תרגום מהשיחה שנדפסה בשיחות קודש
 תשכ"ו ע' 375 ואילך (הנחה בלתי מוגה) בתוספת מס'
 קטעים והערות מלקו"ש שם. כמו-כן הוספנו אי אלו
 קטעים קצרים ע"פ הנחה נוספת משיחה זו שרשם
 הרה"ת שד"ב הלוי שי' וולפא מיד לאחרי ההתוועדות
 (ונדפסה בתשורה לתספורת נכדו - ז' אדר תשס"ג).

(1 פרשתנו י, ב.

(2 כ"ה בהנחה (הרנ"ע). וראה סה"ש תורת שלום ע'
 194 - הובא גם (לענין המבואר כאן) בשיחות קודש
 תשי"ב (הוצאת תש"ס) ע' 168. ע"ש.

לרבי!...

באם יש לו שאלה בדין – הרי יש לו גמרא, ובאם הגמ' מאריכה יותר מדי – יש לו שו"ע עם הלכות ברורות, "באר היטב" וכו'; ומה שקשה על היראת שמים (כיצד תהי' לו)? הרי לזה ישנו הרמב"ם, "חובת הלבבות" ועוד הרבה ספרים; לשם מה הוא זקוק לרבי, זה כלל לא חסר לו?

– כל העולם כולו זה הקב"ה והוא, ואין עוד. זוהי כל המציאות: הקב"ה – "יש האמיתי", הוא – "יש הנברא", ו"אין" באמצע – ביניהם אין אף מציאות!

וממשיך לטעון, שאמנם לפני מתן תורה ועד להקמת המשכן היו זקוקים להגיע למשה, מכיון שרק משה הי' יכול לקבל את התורה בסיני, "משה קיבל תורה מסיני"³, ודוקא הוא יכול הי' להקים את המשכן ולהמשיך את ה"ושכנתי בתוכם"⁴ – (להוריד את השכינה) לארץ,

[כמבואר בארוכה במאמר ההילולא⁵, ש(לאחרי שנסתלקה השכינה לרקיע השביעי ע"י החטאים) באו ששה צדיקים והורידו את השכינה עד לרקיע הא', ורק משה רבינו (שהי' השביעי) פעל ה"ושכנתי בתוכם" והוריד את השכינה מרקיע הא' לארץ⁶]

אבל לאחרי מתן-תורה – כבר יש לו לבד את כל התורה ואינו צריך אף אחד, יש לו "אורייתא וקוב"ה" ובעצמו הרי הוא "ישראל", ו"ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד"⁷, וחוש מזה אין.

ב. ע"כ ישנה ההוראה מפירוש רש"י, שר' אליעזר בא ואומר שזה בכלל לא מתחיל (ר')

(3) אבות רפ"א.

(4) תרומה כה, ח.

(5) המשך "באתי לגני" ה"ש"ת בתחלתו.

(6) שהש"ר פ"ה, א. ושל"ג.

(7) ראה זח"ג עג, א.

אליעזר קומט צו גיין און ער זאגט אז דאָס הייבט זיך ניט אָן) – כי כבר הי' לעולמים אצל נדב ואביהוא:

עם היות שמדרגתם של נדב ואביהוא היתה נעלית ביותר, ועד כדי כך שאמר משה לאהרן: "שהם גדולים ממני וממך"⁸, והקב"ה קראם "בקרובי" – בבחירי⁸, בכל-זאת כיון ש"הורו הלכה בפני משה רבן" נענשו בעונש חמור ביותר בגלל העדר ה"ביטול" הראוי לרבים.

ולכן מביא רש"י את שמו של בעל המאמר¹⁰ – "רבי אליעזר":

שבחים נעלים ונפלאים נאמרו על ר' אליעזר המתארים את גודל כחו וחכמתו בתורה¹¹ – ובכל זאת אמר ר' אליעזר¹²: "האומר דבר שלא שמע מפי רבו גורם לשכינה שתסתלק מישראל".

והגמרא מספרת¹³ על ר' אליעזר, שכאשר באו לשאול את דעתו בדין מסויים, הרי למרות שהי' כמו התורה כנתינתה מהר סיני¹⁴, ועד שאמרו על אבן שישב עלי' שהיא הר סיני¹⁵, אעפ"כ אמר ר' אליעזר שאינו יכול להשיב "מפני¹⁶ שלא אמר דבר שלא שמע מפי רבו¹⁷ מעולם", והרי "החולק על רבו כחולק

(8) פרש"י פרשתנו י, ג.

(9) פרשתנו שם.

(10) שלא כדרכו ברובא דרובא של פירושיו.

(11) "ראה פד"א (פ"ב): יכול אתה לומר דברי תורה יותר ממה שקבלו מסיני. ובשהש"ר (עה"פ לריח שמניך טובים – א, ג): האבן הזאת (שישב עלי' ר"א) דומה להר סיני, וזה (ר"א) שישב עלי' דומה לארון הברית. ובאבות (פ"ב מ"ט): בור סוד שאינו מאבד טיפה. ועוד" (הערה 14 בלקו"ש שם).

(12) ברכות כז, ב.

(13) יומא סו, ב. סוכה כז, ב.

(14) ראה פרד"א שהובא בהערה 12.

(15) שהש"ר שם.

(16) יומא סו, ב. ועוד.

(17) רבי יוחנן בן זכאי. וראה ה'תוועדויות' תשמ"ב

ח"ג ע' 1539. תשד"ח ח"א ס"ע 107.

הסיבה האמיתית למהפיכות

בקשר עם המאורעות האחרונים בעולם, הננו מביאים בזאת צילום נדיר ומיוחד (מוקטן) מהגהת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א על קטע מדבריו בהתוועדות ש"פ בראשית (התוועדות הב' – המשך לשמח"ת) ה'תשכ"ח, כפי שפורסמו בימים שלאחר-מכן ע"י הועד להפצת חסידות על גלי הרדיו

להעיר שדברים אלו נאמרו לאחרי (ובקשר עם) הנצחונות הנסיים שהיו בחסדי השם במלחמת ששת הימים וההתעוררות הגדולה שבאה בעקבותם

השיחה נדפסה בירחון "די אידישע היים" – כסלו תשכ"ח (כנראה לאחרי הגהה נוספת של הרבי). ההנחה נדפסה בשיחות קודש תשכ"ח ח"א ע' 130 ואילך

לתועלת הקוראים הבאנו תרגום חפשי של הקטע שלפנינו

להלן פענוח ההגהות כפי שהם בצילום שלפנינו (באו בהדגשה):

איז דאָך אַ פּראָגע ווי וועט דאָס צושטאַנד קומען אין דער צייט אז די אובדים בארץ אשור און נדחים בארץ מצרים, די פּאַרלאָרענע אין אשור און פּאַרשטויסענע אין מצרים נישט אזוי אין אָרט ווי אין גייסטיגען מצב פּאַרלאָרען און פּאַרשטויסען אינגאָצען פון אידען און אידישקייט [כ"ק אד"ש מה"מ הוסיף כאן קטע נוסף* שנכתב בדף אחר ונסמן בסיפרא 2 שהקיף בעיגול (ראה בהערה)], איז צווישען זיי וועט דאָך זיין אַזעלכע וואָס וועלען גאָר נישט וועלן פּאַרלאָרען דעם גלות אויף צו גיין מיט משיח'ן קיין ארץ ישראל? – דאָרף דאָך אויף דעם זיין אַ צוגרייטונג.

איז אויף די צוגרייטונג, צוצוגרייטען די וועלט בכלל און אידען בפרט צו דער גאולה דורך משיח צדקינו, אויף דעם וועט זיין – זאָגט ער אין די נבואה פון זכרי' – דער שופר און אַויפּטרייסלונג וואָס אדני-אלקים בשופר יתקע, און עס וועט זיין די צווייטע פּאַסירונג – דער יתקע בשופר גדול די גרויסע אויפּטרייסלונג וועגען וועלכע עס רעדט ישעי' הנביא.

אין דער נבואה פון זכרי' זאָגט ער ואדני-הוי' (אלקים) בשופר יתקע והלך בסערות תימן [די וועלט וועט אופּגעטרייסעלט ווערען מיט מורא'דיגע שטאַרקע שטורעם'ס מלחמות בסערות תימן, דרום'דיגע שטורעם'ס וואָס זיינען די שטאַרקסטע שטורעם'ס],

(* וזהו תוכנו (ככל הנראה) – מתוך הנדפס ב"די אידישע היים": אַ צווייטער אופן פון גלות ווערט באַצייכנט מיטן נאָמען מצרים, וואָס סימבאָליזירט אונטערדריקונג דורך פיין און יסורים. אין אַזעלכע גלות-לענדער, פון צרות און לייזן. ווערן מאַנכע אידן פּאַרוואַנדלט אין "נדחים" – זיי קענען ניט ביישטיין די רדיפות און ווערן פּאַרשטויסענע פונעם הייליקן קוואַל פון אידישקייט.

הזמן מחייב שכאו"א "יחשוב" אודות הגאולה

הכרח השעה מחייב, שכאו"א מישראל, מקטן ועד גדול, "יחשוב" אודות הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, וב"מקום שמחשבתו של אדם שם הוא נמצא" – שע"י המחשבה בעניני הגאולה, ה"ז גופא פועל שירגיש ענין הגאולה, ומביא שיעשה כל התלוי בו, הן בעצמו, והן להשפיע על זולתו, להמשיך את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו. ומובן ג"כ, שאי אפשר לצאת י"ח עם מחשבה טובה לחוד, אלא צ"ל גם הדיבור אודות ביאת המשיח – דנוסף על הדיבור והבקשה על ביאת המשיח ג' פעמים בכל יום בעת התפלה (בברכת "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח"), הנה גם בשעות שבין תפלה אחת לחברתה, צריכים לדבר ע"ד ביאת משיח.

(משיחת ט"ז אדר, בעת ה"יחידות", ה'תשמ"ז - בלתי מוגה)

כאשר משיח צדקנו יבוא ביום השבת, לא ישאלו קושיות

כשם שיציאת מצרים היתה בזכות נשים צדקניות שהיו באותו הדור, שהן העמידו "בתים" בישראל, בתי כהונה לוי' ומלכות – כמו כן מובן בנוגע לגאולה מגלותנו זה (גלות האחרון), שהגאולה תבוא בזכות פעולתן של נשים צדקניות שבדורנו, שהן מעמידות "צבאות השם" שיהיו ראויים לקבל פני משיח צדקנו, ועי"ז זוכים לצאת מן הגלות אל הגאולה – "בנערנו ובזקנינו בבנינו ובבנותינו".

ובקרוב ממש – אפילו ביום השבת, וכמובן, שכאשר משיח צדקנו יבוא ביום השבת, לא ישאלו קושיות כו' – העיקר לצאת מן הגלות רגע אחד קודם!

(משיחת ש"פ ויק"פ, פ' החודש ה'תשמ"ב - בלתי מוגה)

מגלות כזו יש לברוח ולא לעשות כלל חשבונות!

. . . כעת הזמן ש"הנה זה עומד אחר כתלנו", זהו הזמן שצריכים כבר לצאת מן הגלות, ומהגלות צריכים לצאת בחפזון דוקא. ומה אם בגלות מצרים הוצרכו לילך בחפזון – מהגלות האחרונה, שהיא גלות הרבה יותר גדולה וקשה, בודאי שיש לילך בחפזון.

מגלות כזו יש לברוח ולא לעשות כלל חשבונות! לא חשבונות פרטיים – שקודם הוא יעסוק עם עצמו, ולא חשבונות של השני – במה לעסוק איתו קודם – אלא ללכת בחפזון, לברוח מהגלות עם מה שרק אפשר. ואזי, כשילכו בחפזון, תבוא הגאולה העתידה ש"בחפזון לא תצאו ובמנוסה לא תלכו".

(תרגום חפשי משיחת ש"פ שמיני ה'תשי"ב - בלתי מוגה)

על השכינה¹⁸.

זאת-אומרת, למרות שה' זה לאחרי מתן-תורה, בכל זאת אומרים "כחולק על השכינה", מאחר שגם לאחרי מ"ת זקוקים ל"אנכי עומד בין ה' אלקיכם וביניכם להגיד לכם את דבר ה"¹⁹ – זה מוכרח להיות ע"י ממוצע²⁰, רבי, ובאם לא הרי-זה "כחולק על השכינה", ובדיוק הלשון: לא רק שחסר אצלו, אלא "חולק" – הוא נפרד מהשכינה, מהקב"ה!

ואם-כן, כיצד יתכן שתה' לו תורה ללא רבי?!

– כי מי לנו גדול כנדב ואביהוא, ובכל זאת זה ה' כל חטאם, "לא מתו בני אהרן אלא ע"י שהורו הלכה בפני משה רבן", ועד כדי כך – שזה נוגע לא רק להם²¹, כי אם גורם להיפך הענין של גילוי השכינה בישראל.

ג. וכך זה בכל דור ודור, בכל שנה ושנה ובכל יום ויום – ש"האומר דבר שלא שמע מפי רבו גורם לשכינה כו", כי אם אין לו רבי לא יתכן שתה' לו שכינה ("אויב ער האט קיין רבי'ן ניט – קען ער ניט האָבן שכינה")!

הרי בכל דור ישנו אחד שהוא כמו משה רבינו שאמר על עצמו "אנכי עומד בין ה'

18 (סנהדרין קי, א.

19 (ואתחנן ה, ה (בהשמטת תיבת "אלקיכם").

20 ראה לקו"ש חכ"ד ע' 6. חכ"ו ע' 7. וראה גם "יחי המלך" גליון תב ע' 3 ואילך.

21 (להעיר גם מתינא פ"ב" (הע' 31 בלקו"ש שם).

22 ראה סה"ש תורת שלום ע' 158.

23 אבות שבהע' 12.

24 ב"מ לג, א. וראה אבות פ"ו, ג.

25 פרש"י ב"מ שם. וראה סה"ש תשמ"ו (שי"ל ע"י

ועד הנחות הת') ח"ג ע' 856 ואילך.

אלקיכם וביניכם²², ואם מישהו לא בטל אליו, אפי' אם יהי' צדיק כנדב ואביהוא שרש"י אומר עליהם שהיו במדריגה ד"בן בית" אצל הקב"ה, בכל זאת, כיון שעשו דבר – אע"פ שהי' דבר טוב – אבל זה ה' בלי לשאול את רבם – משה, הגיעה להם עונש מיתה וזה ה' "כחולק על השכינה".

[. . .] וכנ"ל מר' אליעזר ש"האומר דבר שלא שמע מפי רבו גורם לשכינה שתסתלק מישראל", אף שר' אליעזר ה' כל כך גדול בתורה, "בור סוד שאינו מאבד טיפה"²³, בכל זאת "לא אמר דבר שלא שמע מפי רבו מעולם".

ומה שטוען שאין לו רבי – הנה לכל לראש הגדר דרבו הוא "אפילו לא האיר עיניו אלא במשנה אחת"²⁴, ואפילו כשלומד עמו בענין "זוהמא ליסטרון"²⁴ (כף גדולה שמסלקין בה זוהם הקדירה והקלחת לצדדין²⁵) הוא גם כן נקרא רבי שלו, וצריכה להיות אצלו ענווה על-דרך ענותנותו של משה רבינו.

ומלבד זאת, הרי באם אין לו רבי – לא יכולה להיות לו שייכות עם השכינה!

וענין זה נוגע לכאו"א, עד שרש"י מכניס זאת בפירושו ב"פשוטו של מקרא", ולומדים את זה אפילו עם ילד בחדר.

לכל לראש עליך לצעוק לו: "משיח נאו!"

הנחה: "ועד הנחות התמימים". תרגום: מערכת "יחי המלך"

א. ישנם יהודים אשר ללא הבט ע"כ שנמצאים בגלות, חושבים שטוב להם עכשיו, ולא חסר להם מאומה.

יש לו את צרכיו הגשמיים וצרכיו הרוחניים, וביכולתו ללמוד תורה ולקיים מצוות במנוחת הנפש ומנוחת הגוף (לדעתו) – במילא, מה תובעים ממנו שיצעק וירעיש "משיח נאו"? בשבילו הכל טוב במצבו העכשוי, ומדוע תחסר לו הגאולה האמיתית והשלימה, רחמנא-ליצלן?!

עד שישנם יהודים בארץ ישראל האומרים, שהיות והם יכולים ללמוד תורה ולקיים מצוות, וכיון שבני ישראל נמצאים כבר בגלות למעלה מ-1900 שנה – לא מפריע לו שיהיו בגלות עוד 1900 שנה ר"ל, היל"ת!...

ואין פוצה פה ומצפצף!

ב. כיצד תתכן מציאות כזו? הדבר משתלשל מכך שחסר בצעקה אצל היהודים שתובעים מהם לצעוק ולהרעיש "משיח נאו", ומכך משתלשל שתתכן מציאות של יהודי הצועק שטוב לו בגלות ולא מפריע לו שימשיכו לשבת בגלות!

מדוע חסר אצל היהודים (שתובעים מהם שיצעקו) בהצעה "משיח נאו"? משום שהם משכנעים את עצמם ("זיי רעדן זיך איין") שטוב להם בגלות:

ביכולתו ללמוד תורה ולקיים מצוות ללא שום בלבולים, ובפרט עוד אם לומד חסידות כדבעי וזה פועל על עבודת התפלה, שבמקום קרבנות תקנום¹, ולא רק עבודת התפלה ביום השבת, אלא גם בימי השבוע, אפילו בסתם מנחה

[אמת אמנם שזו לא הקרבת הקרבנות כפשוטו בביהמ"ק "כמצות רצוניך", אך ע"ז אין לו ברירה, כיון שאדמו"ר האמצעי מבאר² ש"כמצות רצוניך" יתכן רק כשתה' בהמה בשלימותה, ובעבודת האדם – נפשו הבהמית בשלימותה, וזה יהי' רק בגאולה העתידה

(1) ראה ברכות כו, א-ב. טושו"ע (ואדה"ז) אור"ח (2) תו"ח ר"פ ויחי. וראה המשך וככה תרל"ז פי"ז וצ"ח ס"ד. ואילך. ועוד.

הוא בשביל ישראל, וכדאיתא בילקוט⁶ שהקב"ה אומר לבני ישראל "בני אל תתיראו כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם", ולכן אין לבנ"י לירא אלא להתחזק בבטחונם בה'⁷ ולהתאמץ יותר בשמירת התומ"צ בפועל ממש כהכנה לגאולה העתידה לבוא בקרוב ממש,

למדים מההפטורה כיצד יש להשתדל אפילו בשביל מתי מספר מבנ"י, לקרבם לתומ"צ, ולא לעשות חשבונות, דמאחר שיכול להשפיע רק על מתי מספר דבנ"י, כי שאר בני"י סביבו הם כבר שומרי תומ"צ, ובפרט שגם על אלו ספק אצלו אם יכול להשפיע לקרבם לעבודת השם, לכן חושב שמוטב לו שיתעסק עם עצמו לעלות מעלה מעלה בלימוד התורה ועבודת השם.

ומשמיענו הנביא בהפטורה זו, שהקב"ה עשה מלחמות גדולות ואדירות בשביל התועלת שתצא אפילו למתי מספר דבנ"י שישמעו לדברי הנחמות של יחזקאל הנביא.

וכ"ש וק"ו שכדאי לכאו"א לעשות כל התלוי בו לקרב אפילו עוד אחד שניח תפילין, וישמור שבת, וכיו"ב.

והרי פסק דין ברור ברמב"ם⁸, לעולם יראה אדם עצמו שקול וכל העולם כולו שקול, "עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה", היינו שע"י שיפעול עכ"פ על עוד אחד לעשות מצוה אחת יתכן שזהו הדבר שיכריע כף המאזניים לכף זכות ויזרז עוד יותר את הגאולה האמיתית והשלימה, תיכף ומיד ממש. (מתוך לקוטי שיחות שי"ל לש"פ וראא ה'יתנש"א* (לקו"ש חל"ו ע' 7-36))

ז"ל שהי' איזה מלחמה ז' שנים בין שני גוים בשביל שיבררו הקולות מתרועעת המלחמה כו' ויעשה מהם איזה ניגון שיעבוד הצדיק את ה' בניגון ההוא כו". וראה גם תו"ח סוף ויחי (קח, ד).
6) ישע"י קאפיטל ס (רמז תצט).
7) ראה בארוכה לעיל [לקו"ש חל"ו] ע' 2 ואילך.
8) הל' תשובה פ"ג ה"ד.
* זמן קצר קודם פרוץ מלחמת המפרץ הראשונה. המו"ל.

מוקדש לעילוי נשמת
ר' יהודה ב"ר צבי הירש ע"ה סטראל - נפטר ביום כ"ז אלול
ולע"נ זוגתו טשרנא גיטל בת ר' יעקב ע"ה - נפטרה ביום ה' טבת
יה"ר שת יכף ומיד יקויים היעוד "הקיצו ורגנו שוכני עפר" והם בתוכם, בגאולה האמיתית והשלימה
נדבת בנם - יבלחט"א - הרה"ח שמואל סטראל ומשפ' שיחי

מוקדש לזכות
ורד שמחה בת שרה
להצלחה רבה בכל - בגשמיית וברוחניות
נדבת מהיטבאל יזמות

הקב"ה עושה מלחמות גדולות בשביל מתי מספר דבניי שישמעו לדברי הנביא

א. בנבואתו של יחזקאל על פרעה ועל מצרים נתפרש הטעם על חורבן מצרים "יען היותם משענת קנה לבית ישראל"¹, וכן בנבואתו על נבוכדנאצר נאמר הטעם שנבוכדנאצר הוא זה שיכבוש את מצרים "העביד² את חילו עבודה גדולה אל צור . . ושכר לא ה' לו ולחילו מצור על העבודה אשר עבד עלי' לכן . . הנני נותן לנבוכדנאצר . . את ארץ מצרים . . פעולתו אשר עבד בה נתתי לו את ארץ מצרים אשר עשו לי"³.

והיינו, שבשניהם נתפרשו בהנבואה הסיבה והטעם, הן לחורבן מצרים והן לזה שהקב"ה יתן את ארץ מצרים לנבוכדנאצר, ויתירה מזו, מפורש¹ "וידעו כל יושבי מצרים כי אני ה'", הרי שבוזה כבר ה' גילוי אלקות באופן נעלה,

ואעפ"כ מוסיף בסוף הנבואה "ביום ההוא אצמיח קרן לבית ישראל ולך אתן פתחון פה בתוכם וידעו כי אני ה'" – שבוזה מודגש, שהמטרה והתכלית דכל ענינים אלו הנעשים מאת ה' היא בשביל ישראל.

ובפסוק זה יש תוספת הדגשה בזה גופא:

בעת נבואתו על מצרים, ופשיטא בעת נבואתו על נבוכדנאצר, ה' יחזקאל נביא ידוע במשך כמה שנים, ורוב בניי האמינו בו כנביא⁴, ומ"מ מוסיף כאן בנבואה זו "ולך אתן פתחון פה בתוכם גו", שבניי יראו שנתקיימה נבואתו ויאמינו בדבריו. והקב"ה עושה מלחמת נבוכדנאצר ומצרים שהיו אז ב' ממלכות אדירות והי' מאורע גדול ביותר שהשתתפו בו אלפים ורבבות אנשי חיל כו', וכ"ז בשביל ש"לך אתן פתחון פה", שיבוא מזה תועלת לישראל, ולא רק לכלל ישראל, אלא אף למתי מספר דבניי⁵ (שלא האמינו ביחזקאל).

ב. וי"ל מכאן הוראה בעבודת האדם בזמן הזה:

נוסף על העיקר שבניי צריכים לידע שכל מה שנעשה בעולם, אפילו בן אומות העולם, הכל

(1) יחזקאל כט, ו.

(2) שם, יח ואילך.

(3) השייכות דפסוקים אלו להפרשה – ראה בארוכה לקו"ש חכ"א ע' 46 ואילך.

(4) דנבואה הא' בפרק זה (כט) נאמרה "בשנה העשירית" ונבואה הב' בנוגע לנבוכדנאצר "בעשרים ושבע שנה".

(5) ראה ברכות ו, סע"ב "כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה". וראה בארוכה רמב"ם בהקדמתו לפירוש המשניות (ד"ה אחר כן ראה להסתפק), ושם, שיכול להיות שא' יבנה ארמון כליל היופי ולנטוע כרם חשוב, ואפשר שיהי' הארמון ההוא מזומן לאיש חסיד שיבוא באחרית הימים ויחסה יום אחד בצל קיר מן הקירות ההם כו' או יקחו מן הכרם כו'. וראה מאמרי אדה"ז – תקס"ח ח"א (ע' רב): "כענין שאמר הבעש"ט

כשהעולם (כולל הבהמות והנה"ב) יהי' מזוכך בתכלית].

וממשיך לטעון, שהגאולה הרי אינה תלוי' בו, וכפתגם נשיא דורנו³ "לא ברצוננו הלכנו לגלות ולא ברצוננו נצא מהגלות אלא ברצון ה' כו'", במילא, מה שעכשיו אין ביכולתו להקריב קרבנות – הרי זה לא תלוי בו (ובפרט שחל איסור בזמן הזה להקריב קרבנות).

מה הוא כן יכול לעשות בזמן הגלות – ללמוד תורה, לקיים מצוות ולהתפלל בעבודה, שזה במקום קרבנות – ומה תובעים ממנו שנוסף לזה גם יצעק "משיח נאוו"!

אמת אמנם שעבודתו עכשיו אינה "כמצות רצונך" – אך זה לא תלוי בו אלא בהקב"ה (כנ"ל), ובמילא הוא אנוס ו"אונס רחמנא פטרי"⁴... אמנם "כמאן דעביד לא אמרינן"⁵ – אבל כיון שזה לא בידו, מדוע עליו להתרגז ולצער את עצמו ע"כ שאינו יכול לקיים מצוות "כמצוות רצונך", כאשר בין כך לא יכול לעשות כלום בנדון, כפי שאדמו"ר הזקן פוסק⁶ שליהודי אסור לצער את עצמו על דבר שאין בו שום תועלת!

ואדרבה – ממשיך לטעון – העיקר (לדעתו) הוא לא אם ייצא מהגלות או לא (שזה בין כך לא תלוי בו), אלא העיקר זה ש"אני נבראתי לשמש את קוני'⁷, וזאת הוא אכן עושה בשלימות (ככל יכולתו בזמן הגלות) – "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך"^{7*}, הן העבודה עם עצמו: לימוד התורה וקיום המצוות בהידור ועבודת התפלה, והן העבודה בחלקו בעולם: "בכל מאדך – ממונך"⁸, ובוזה הוא עוסק עם כל ה"שטורעם"; ומדוע תובעים ממנו להרגיש שעבודתו עדיין אינה שלימה כיון שנמצא בגלות, ובמילא עליו לצעוק "משיח נאוו" ושרוצה את הגאולה?!

הוא יצעק "שמע ישראל", אבל מדוע "משיח נאוו"?

צריכים לכל לראש לצעוק לו: "משיח נאוו", וכל-כך לצעוק עד שגם הוא יתחיל לצעוק "משיח נאוו"!

ג. [. . .] אומרים לו: השכל, הרצון והתענוג שלך אמנם צריכים להיות מונחים בלימוד התורה וקיום המצוות וכו' – אבל חפצך הפנימי צריך להיות [כלשון אדמו"ר הזקן⁹: "אינני רוצה את הג"ע שלך ולא את העוה"ב שלך – אני רוצה רק אותך בעצמך"] לא גשמיות או רוחניות שזה הכל "עמך", אלא רק "דיך אליין" [= אותך בעצמך] – הוא חפץ ב"משיח נאוו", הגילוי של "דיך אליין" בגאולה האמיתית והשלימה!

הזמן לצעוק "שמע ישראל" הוא בשעת קריאת שמע ביום או קריאת שמע שעל המטה – אבל ישנו זמן^{9*} שבו עליו לצעוק "משיח נאוו"!

(3) שיחת ג' תמוז תרפ"ז – נדפסה בסה"מ תרפ"ז ע' קצו. ובכ"מ.

(8) ברכות נד, א (במשנה), הובא בפרש"י עה"פ שם.

(9) שרש מצות התפלה פ"מ (דרמ"צ קלה, סע"א).

וראה ד"ה ואתה תצוה בסה"מ מלוקט ח"ו ע' קכט.

(9*) בהנחה אחרת (התועדויות' תשמ"ה ח"ג ע' 1647) איתא: אבל בשאר הזמנים עליו לצעוק...

(7) משנה וברייתא סוף מס' קידושין.

וכשם שההרגש שרוצה "משיח נא" (הגילוי של "דיך אליין") צריך להיות חדור בו עד שיזעק מתוכו ("שרייט זיך פון עם ארויס") – כך גם כשמדברים עם יהודי שני על תורה ומצוות ויהדות, צריכים לכל לראש לצעוק לו: "משיח נא", וכל-כך לצעוק עד שגם הוא יתחיל לצעוק "משיח נא"!

ד. מישהו יכול לחשוב, שהגישה לדבר עם הזולת על יהדות היא – בסדר מסודר ("סטאטעטשנע"), ללא שום צעקות, שהרי "דברי חכמים בנחת נשמעים"¹⁰, וללא שום ריצות ("לויפערין") – אלא "עקב בצד גודל" [אמנם לא באופן שהרמב"ם¹¹ שולל, אלא הכוונה "בנחת", מעט יותר מהר מ"עקב בצד גודל" ממש]...

ולכל לראש יאמר לו "שלום עליכם", אח"כ ישאל אותו "מה שלומך"? (ובשפת המדינה – "האָו דו יו דו", שהרי יודע את שפת המדינה...), והתרגום באידיש: "וואָס מאַכסטו אין געזונט" [= איך הבריאות], ויוסיף וישאל אותו כדרך העולם: מה שלום אשתו ובני ביתו, בניו ובני בניו, איך הולכת הפרנסה ומה אתה עושה וכו' וכו', ורק אח"כ יתחיל לדבר עמו על יהדות, ולאחר מכן, כשהשני יאחזו בזה), הוא אולי ידבר איתו אודות הגאולה ע"י משיח. ולטענתו – הוא למד סדר זה מהנהגת הבעש"ט, שנהג כן בעצמו¹².

אבל שהוא ילך ויצעק לשני "משיח נא" – זו לא הדרך של "ג'נטלמן", והוא הרי "ג'נטלמן"!

"טעמו וראו" – נסו דרך זו ותראו אם זה מצליח!

ה. אומרים לו את ההוראה הנ"ל:

בדיוק כפי שאתה בעצמך צריך לצעוק "משיח נא", כך גם כשאתה הולך לדבר עם יהודי שני על יהדות – לכל לראש עליך לצעוק לו: "משיח נא"! ולא רק שזה לא יזיק, אלא אדרבה, זו הדרך שתפעל עליו:

כאשר אותו יהודי יראה שהמדבר איתו הוא אדם נורמלי בכל שאר הדברים, אינו מכה אותו, לא מתנהג כמו שור נגח, מתלבש נורמלי, אך כשמגיע ליהדות צועק לו "משיח נא" – אזי יראה שכוונתו אמיתית, ודווקא זה יפעל עליו!

היהודי השני (אשר אליו הולכים לדבר) בפנימיות נפשו גם רוצה לצעוק "משיח נא", אך כיון שפנימיותו מכוסה בקליפה והקליפה מכוסה בבוץ ובחלודה – לכן אין הוא יודע שרצונו לצעוק זאת!

והעצה לזה היא: לא לגשת ולדבר איתו על ענינים צדדיים, ובדרכי נימוס (כנ"ל) – היות ועי"ז אפי' את הבוץ לא יסירו ממנו! אלא לצעוק לזולת באמת "משיח נא" (אבל בצורה נורמלית) – וזה יחדור לתוכו, ובמילא יסיר ממנו את הבוץ מהקליפה¹³, עד שיוירד את הקליפה עצמה¹³ – ויפעל עליו שיתקרב ליהדות, עד שגם הוא יצעק "משיח נא".

וכנראה במוחש, שדוקא דרך זו פועלת על הזולת.

(10) קהלת ט, יז. (11) הל' דעות פ"ה ה"ח. וראה שבת סב, ב. וש"נ. (12) ראה סה"מ אידיש ע' 138 ואילך. ועוד. (13) ראה תניא ספכ"ט (לח, א) עד"ז. וראה גם סוטה כב, ב ובפרש"י.

ו. כפי שרואים זאת ג"כ ממעשה בפועל שאירע עם א' השלוחים:

שליח הלך פעם לדבר עם יהודי שיהפוך להיות שומר תורה ומצוות.

כיון שאותו יהודי השתייך למשפחה שהיתה קשורה עם ה"בונד" וכדו', והי' איש מוצלח בגשמיות וברוחניות (לפי ההשגה שלו ברוחניות – בעניני שכל), אזי השליח התיישב לשוחח איתו בטענות שכליות מדוע כדאי לשמור תומ"צ. מאחר שיהודי זה הי' מוצלח בעניני שכל – נכנס לויכוח עם השליח בסברות שכליות שמנהג אבותינו בידינו וזקוקים להסברה בשכל וכו', וכך התנהלה שקו"ט לכאן ולכאן, עד כמה ששייך שקו"ט בענינים כאלו.

לאחר זמן, פנה לרגע אותו היהודי כדי לעיין בספר הקשור עם שקו"ט, וכאשר הסתובב שוב לכיוונו של השליח, הוא ראה לתדהמתו כיצד השליח עומד עם הפנים לקיר ומתפלל מנחה!

סיפר אותו היהודי אח"כ, שכל השקו"ט השכלית במשך כמה שעות לא פעלה עליו, ודוקא כשראה איך שבאמצע שקו"ט שכלית ארוכה נעמד השליח להתפלל מנחה משום שהשמש עמדה לשקוע, ללא נטילת רשות ממנו וכיו"ב (כיון שבניתיים השמש תשקע) – דוקא זה פעל עליו והביא אצלו את תחילת המהפכה, עד שנהי' שומר תורה ומצוות בפועל!

אף שלא ידע אז מהי תפלת מנחה ואת מעלתה, אבל הבין שהשליח מתפלל להקב"ה ועושה זאת ללא הבט ע"כ שזה עתה שוחח עמו שעות ארוכות בעניני שכל – וזה פעל אצלו שבמשך הזמן נהי' שומר תומ"צ, וכך גידל אח"כ את בני ביתו, והחזיר בתשובה עוד עשרות ומאות יהודים – הכל בגלל שראה איך שהשליח נעמד להתפלל מנחה!

זהו סיפור אחד שבמקרה שמעתי ממנו, אך מובן ופשוט שישנם עוד עשרות, מאות ומסתמא אלפי סיפורים כאלו.

ועוד ועיקר: "טעמו וראו"¹⁴ – נסו את הדרך הזו ותראו אם זה מצליח!

(קטעים משיחת ש"פ צו, שבת הגדול ה'תשמ"ה - בלתי מוגה)

(14) ל' הכתוב – תהלים לד, ט.

מוקדש

לזכות הרה"ת יוסף יצחק בן רייזל פרומא וזוגתו חיה מושקא בת מרים שיחיו וילדיהם רחל בת חיה מושקא, לאה שרה בת חיה מושקא, וישראל רחמים בן חיה מושקא שיחיו ולזכות הנא לאה בת ח' רחל, עדינה בת ח' רחל, מרים בת ח' רחל, וצבי בן ח' רחל שיחיו

לזכות ר' ברוך אהרן בן ברניא סלאווא וזוגתו רייזל פרומא בת ח' רחל שיחיו